

СТАНОВЛЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

УДК 336.76

*Л. І. ВОРОГІНА, д-р екон. наук, проф.
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)*

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 161–162

У сучасних умовах перехідного періоду та ринкової трансформації економіки України особливої актуальності набирають пошуки джерел надходжень та фінансування індивідуального відтворення підприємств ризикового підприємницького сектора економіки.

Безперечно, єдиним об'єктивним джерелом фінансових ресурсів є валовий внутрішній продукт, створений на території країни.

Розвиток світового господарства та ринкові умови господарювання зумовлюють формування фінансових ресурсів також за рахунок вивезення та ввезення підприємницького і позичкового капіталу.

Потоки формування і розподілу фінансових ресурсів в економічній системі з ринковими суспільними відносинами поєднує **ринок фінансів**, або **фінансовий ринок**.

У складній структурі національного фінансового ринку провідну роль відіграє **фінансовий ринок підприємницьких суб'єктів** господарювання, сутність і характер якого зумовлюються специфікою ризикової діяльності підприємців [1].

Зміна відносин власності і перехід до ринкових методів управління фінансовими ресурсами в Україні у 90-х роках ХХ ст. докорінно змінили структуру фінансового ринку і певною мірою відокремили ризиковий сектор економіки від традиційних шляхів акумулювання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, що були характерні для національної економіки України у період до її ринкової трансформації.

В умовах ринкових перетворень на фінансовому ринку України з'являються підприємницькі економічні технології руху фінансових ресурсів через ринок комерційних банківських послуг, цінних паперів (акцій, облігацій тощо), іноземних інвестицій; через донорські та фондові фінансові ресурси тощо.

З прийняттям Закону України "Про цінні папери і фондову біржу" від 18 червня 1991 р. почав розвиватись і вдосконалюватись ринок цінних паперів. На ньому функціонують шість фондових бірж, три позабіржові системи, чотири депозитарії, понад півтори тисячі інших професійних учасників фінансового ринку – комерційні банки,

торгівці цінними паперами, зберігачі, реєстратори та ін [2, 34].

Приватизаційні та корпоратизаційні процеси в Україні кінця XX — початку XXI ст. зумовили формування первинного та вторинного ринків цінних паперів, що значною мірою розширює межі фінансового ринку підприємницьких структур через емісію акцій приватизованих, акціонованих та корпоратизованих підприємств.

Вітчизняний досвід засвідчує, що розвиток в Україні фондового ринку поряд з позитивними ринковими перетвореннями на фінансовому ринку породжує також проблеми зростання. Особливу занепокоєність викликає надмірна кількість невиправдано доцільних учасників купівлі-продажу цінних паперів, акцій привабливих підприємств, що спричинюється до розпорошення можливостей фінансового ринку.

Незважаючи на певну дискусійність питання, безперечно, можна вважати прогресивними намагання професіоналів фондової торгівлі цінними паперами (Українська фондова біржа, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку) створити в Україні сучасний єдиний депозитарний та розрахунково-кліринговий сектор фінансового ринку з купівлі-продажу цінних паперів за угодами.

Діюча на фінансовому ринку України депозитарна система, яку формує взаємодія ВАТ “Національний депозитарій України”, “Міжрегіональний фондний союз”, “Український депозитарій” і Депозитарій Національного банку України, не посилює, а значною мірою роз’єднує зусилля учасників фінансового ринку внаслідок дублювання функцій і невизначеності стратегії кожного із суб’єктів цієї системи.

Підприємницька діяльність, яка по суті вже є ризиковою, при такій стратегічній невизначеності фінансового ринку об’єктивно намагається уникнути додаткового непередбаченого ризику і спрямувати зусилля не на цивілізований, а на тіньовий ринок.

В умовах ринкових перетворень в економіці України на фінансовому ринку з’явилися і функціонують підприємницькі структури **малого бізнесу**, які вирішують проблеми купівлі-продажу фінансових ресурсів “малими” формами і методами, серед яких особливої ролі набирає мікрофінансування в малий сектор економіки країни.

Фінансове забезпечення власного бізнесу підприємців малого сектора завжди наражається на обмеженість фінансових ресурсів, недосконалість механізму фінансового ринку, недостатність досвіду малих підприємств щодо участі у ринкових відносинах.

Досвід і практика розвитку підприємництва в Україні засвідчують, що на фінансовому ринку утворилася своєрідна “ніша” руху фінансових ресурсів на потребу малого бізнесу. Поки що її не заповнюють ні регіональні фонди підтримки підприємців малого бізнесу, ні кредитні спілки, ні благодійні та спонсорські акції.

Фахівці й підприємці єдиний дієвий крок у вирішенні проблеми мікрофінансування підприємницьких структур малого бізнесу вбачають у створенні спеціалізованих установ і належних умов мікрокредитування малого підприємництва.

Регіональні громадські слухання, що були ініційовані підприємницькими колами України і здійснювалися Всеукраїнською Радою розвитку бізнесу у дванадцяти містах різних регіонів України у серпні-вересні 2000 р. за темою “Мікрофінансування в Україні: реалії та перспективи”, підтвердили актуальність та незадоволеність підприємців станом мікрофінансування малого бізнесу.

Указ Президента України щодо підтримки підприємницької діяльності також не вирішував посталих проблем [3].

І не випадково під час громадських слухань найбільше уваги приділялося питанню створення належних правових засад розвитку підприємницького фінансового ринку, зокрема обговоренню проекту закону України “Про мікрокредитування суб’єктів малого підприємництва спеціалізованими установами”.

На думку розробників законопроекту і учасників його обговорення, прийняття Верховною Радою України цього закону активізує діяльність на фінансовому ринку установ небанківського мікрофінансування, сприятиме підвищенню ролі ринку фінансових потоків у секторі малого бізнесу, подальшому виходу з “тіні” небанківських позичальників, які працюють на фінансовому ринку підприємницьких структур, і значною мірою забезпечить вирішення сучасних проблем розвитку фінансового ринку підприємницьких структур в Україні.

Література

1. Борманн Д., Воротина Л., Федерманн Р. Менеджмент. Предпринимательская деятельность в рыночной экономике. — Гамбург, 1992. — 906 с.
2. Реформування промисловості України: Погляд у XXI століття: 36. ст. // Матер. V Пленуму-конф. Спілки економістів України. — К., 2001.
3. Указ Президента України “Про заходи щодо забезпечення підтримки та подальшого розвитку підприємницької діяльності” № 906/2000 від 15 липня 2000 р.